

УДК 343.9:343.35

Антонюк К.І.¹, Монастирська А.Д.²¹ проф. НУ «Запорізька політехніка»² студ. гр. БТЕ-0113сп НУ «Запорізька політехніка»

УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Корупція залишається однією з головних загроз сталому розвитку держави, підриваючи довіру до інституцій і знижуючи ефективність управління. Особливо гостро проблема проявляється на державних і комунальних підприємствах, що оперують публічними ресурсами. Попри наявність антикорупційного законодавства, спеціалізованих органів (НАЗК, НАБУ) та участь України в міжнародних ініціативах, боротьба з корупцією на рівні підприємств залишається малоефективною. Часто антикорупційні програми мають формальний характер і не інтегруються у систему управління. Проблему поглиблює відсутність дієвого контролю, низька правова культура та слабка цифровізація. Зазначене підкреслює актуальність дослідження, присвяченого обґрунтуванню шляхів удосконалення антикорупційної політики КП «Запоріжелектротранс» і формулювання практичних рекомендацій щодо підвищення доброчесності та прозорості з урахуванням міжнародного досвіду, що має сприяти підвищенню ефективності впроваджувальних заходів.

Сутність поняття «корупція» доцільно розглядати, виходячи з його тлумачення у словникових та енциклопедичних джерелах, зокрема у Великому тлумачному словнику сучасної української мови [1]: корупція трактується як діяльність державних службовців, що зловживають наданими їм повноваженнями з метою незаконного отримання матеріальних вигод, послуг, пільг чи інших переваг; також під корупцією розуміють безпосереднє використання посадовцем свого службового становища для особистого збагачення; окрім того, термін описується як прояв підкупності та продажності представників державної влади чи громадських інституцій.

Найбільш поширеним визначенням корупції є використання державної влади в корисних цілях. Корупція – це використання посадовими особами свого службового становища з метою отримання винагороди у вигляді матеріальних благ, пільг, послуг або інших переваг.

Важливою складовою антикорупційної політики є оцінка ризиків, яка потребує застосування ситуаційного підходу через специфіку корупційного середовища. Міжнародні організації активно розробляють методики комплексного аналізу корупційних загроз, проте існує потреба в уніфікованій методології з чіткими механізмами оцінювання. Ключову роль у цьому процесі відіграє міжнародна організація зі стандартизації (ISO), яка створила

Систему управління заходами боротьби з корупцією (ISO 37001), що дозволяє впроваджувати, підтримувати та вдосконалювати антикорупційні стратегії у державному, приватному та неприбутковому секторах, враховуючи ризики хабарництва з боку організацій, працівників та ділових партнерів [3].

Найбільш ефективні методики управління корупційними ризиками, що можуть бути застосовані в Україні, розроблені провідними європейськими організаціями (Рада Європи, ЄС, GRECO). Вони передбачають чотири етапи оцінки: аналіз поточного рівня корупції, ідентифікацію корупційних ризиків, їх оцінювання та розробку програм мінімізації ризиків. В Україні аналогічні підходи застосовує НАЗК, зокрема через Методику стандартного опитування щодо рівня корупції та методологію оцінки ефективності антикорупційних уповноважених осіб у державному та комунальному секторах, що дозволяє комплексно оцінювати як сприйняття, так і реальний рівень поширеності корупційних практик [2].

На основі аналізу діяльності КП «Запоріжелектротранс» можна побачити типові проблеми антикорупційної практики на підприємствах комунальної форми власності. Підприємство функціонує в умовах складної економічної ситуації та високого соціального навантаження, що ускладнює прозоре управління. Водночас, виявлено ряд організаційних та процедурних недоліків, які створюють корупційні ризики: формальний підхід до антикорупційної політики, недостатній рівень внутрішнього контролю, відсутність ефективних каналів зворотного зв'язку з громадськістю [4].

На прикладі цього підприємства також можна простежити основні джерела ризиків: порушення у сфері закупівель, непрозорість кадрових рішень, можливі конфлікти інтересів та обмежений доступ до даних про фінансову та господарську діяльність. Це демонструє потребу у системному оновленні заходів запобігання корупції та впровадженні більш ефективних контролюючих і управлінських механізмів [5].

Впровадження внутрішньої антикорупційної програми за моделлю ISO 37001, створення посади антикорупційного офіцера, модернізація внутрішнього аудиту, забезпечення анонімних каналів повідомлень та активне залучення громадськості – спрямовані на подолання цих проблем. На практиці їх реалізація дозволяє інтегрувати антикорупційні принципи у всі ключові процеси підприємства, підвищити прозорість і підзвітність, а також створити систему превентивного контролю, яка зменшує ризики зловживань. Виходячи з міжнародного досвіду, такі інструменти є ефективними навіть за умов обмеженого фінансування та можуть стати основою для модернізації антикорупційної політики комунальних підприємств України.

Підводячи підсумки, можна сказати, що покращення антикорупційної політики підприємства на основі міжнародного досвіду

дозволяє підвищити прозорість, доброчесність і підзвітність у всіх ключових процесах. Впровадження внутрішніх антикорупційних програм, посади антикорупційного офіцера, сучасних цифрових інструментів контролю та ефективних каналів повідомлень про зловживання створює системний підхід до запобігання корупційним ризикам. Такий комплекс заходів не лише знижує ймовірність правопорушень, а й зміцнює довіру громадськості до діяльності підприємства, забезпечуючи більш ефективне та відповідальне управління ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Методичні рекомендації щодо Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні. Національне агенство з запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/12.01-do-p.8.pdf>.
3. ISO 37001:2016. Система управління боротьбою з корупцією. Файл: 22.-ISO-37001_2016_ukr.pdf.
4. Антикорупційна програма «Запоріжелектротранс». URL: Антикорупційн програма Запоріжелектротранс.pdf.
5. Фактори ризику «Запоріжелектротрансу». URL: <https://zet.zp.ua/pro-pidpriemstvo/factory-ryzyku>.